Q. F. F. Q. S. J. D. J.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA,

DE SENECTVTE,

QVAM,

CLEMENTISSIMO SVMMI NVMINIS AVSPICIO,

RECTORE VNIVERSITATIS MAGNIFICO,

VIRO PRAENOBILISSIMO ET CONSVLTISSIMO

DN. TOBIA IAC. REINHARTHO,

ICTO, SACRI PALATII CAESAREI COMITE, IVRID. FACVLT. ASSESSORE, ET PROFESS. COD. PVBL. ORDIN. CIVIT. SYNDICO ET CONSVLE,

AVTORITATE ET DECRETO

INCLITAE FACVLTATIS MEDICAE

IN CELEBERRIMA ERFFVRTENSIVM ACADEMIA

SVB PRÆSIDIO

GRATIOSI ORDINIS MEDICI DOMINI DECANI ET SENIORIS,

DN. D. HERMANNI PAVLI IVCHII,

SERENISS. DVCVM SAXO-VINAR. ET ISENAC. CONSIL. AVLICI ET ARCHIAT. PATHOL. ATQVE PRAXEOS PROFESS. PVBL. PRIMAR. ACADEM. CAESAR. NAT. CVRIOS. COLLEGAE,

PATRONI, HOSPITIS ET PROMOTORIS SVBMISSE COLENDI,

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN ARTE SALVTARI PRIVILEGIIS ET IMMVNITATIBVS

SOLENNI RITV MORE MAIORVM IMPETRANDIS,

PVBLICAE ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTIT,

AVTOR ET RESPONDENS

IOANNES GODOFREDVS KAMPER,

Wratisl. Silef.

IN AVDITORIO MAIORI COLLEGII MAIORIS, HORIS CONSVETIS.

DIE XI. IVLII M DCC XXXII.

ERFORDIAE, Typis JOH. CHRISTOPHORI HERINGII, Acad. Typogr.

INCLITAE WRATISLAVIENSIVM
REIPVBLICAE
PRAESIDI ILLVSTRI,
CETERISQVE
VIRIS
MAGNIFICIS, GENEROSISSIMIS,
MAXIME STRENVIS
SENATORIBVS
ET
SYNDICIS
PATRIBVS PATRIAE OPTIMIS,
MAECENATIBVS INDVLGENTISSIMIS,
DOMINIS SVIS GRATIOSISSIMIS,
PRO BENEFICIIS HACTENVS SIBI COLLATIS,
HAS LABORIS MEDICI PRIMITIAS,
GRATI SVBIECTIQVE ANIMI TESSERAM,
HVMILLIME OFFERT,
ET PLACIDISSIMAM ADPRECATVR SENECTVTEM;
SVMMORVM PATRONORVM

Cultor perpetuus
JO. GODOFR. KAMPER,
Autor.

A & Ω.

DISSERTATIONIS INAVGVRALIS MEDICÆ

DE SENECTVTE.

§. I.

Circulatio eſt motus fluidorum in corpore humano progreſſiuus, a cordis & arteriarum ſyſtole & diaſtole, fibrarumque tono proficiſcens, ſecretiones & excretiones ad conſeruationem corporis dirigens.

§. II.

Vbi maſſae ſanguineae ceterorumque humorum exiſtit circulatio, ibi vita adeſſe dicitur,

§. III.

Quanquam autem homines ope mirabilis iſtius circuitus neceſſario vitales actiones exercere poſſint: conſtanti tamen docemur experientia, tractu temporis corpora varias ſubire mutationes, &

quemadmodum a primis augentur initiis, ita etiam certa ratione decrescere.

§. IV.

Fieri tamen id potest sanitate salua. Cum enim sit sanitas naturalis corporis viui potentia decenter omnes suas actiones exercendi a constitutione & natura partium peculiari dependens, dubium certe non est, eam certos admittere gradus aut differentiam essentialem, & ex partium corporis humani diuersa, ordinata quasi & successiua constitutione variam quoque assumendam esse decenter agendi potentiam.

§. V.

Cum itaque corpus incorruptum licet & sanum sua tamen decrementa patiatur secundum naturam, caussa huius effectus in ipso principio vitali quaerenda, languidiorque massae sanguineae motus culpandus erit, qui ex mutata successiue proportione sequitur.

§. VI.

Cum enim circulatio mutua fibrarum constrictione & dilatatione perficiatur; constrictio autem & dilatatio ab humorum contentorum & influentium actione dependeat: necesse omnino est, vt tam solidae quam fluidae partes symbolam suam conferant.

§. VII.

§. VII.

Fluida vel quantitate, vel qualitate, vel motu concurrunt, atque ita languorem talem producunt.

§. VIII.

Fluidae partes copia excedentes vaſa extendunt, vim conſtringendi impediunt, imo quandoque tenſione nimis diu durante atoniam aut rupturam efficiunt: vnde congeſtiones & alia progreſſus vegetioris impedimenta oriuntur.

§. IX.

Fluida defectu peccantia fatiſcente debita vaſorum expanſione eadem exinanita & ad decentem conſtrictionem inepta reddunt, neceſſariam canalium minimorum repletionem atque ita maſſae ſanguineae circulum impediunt.

§. X.

Proportio autem & miſcela humorum huic circulo inimica maxime illa eſt, vbi ad inſignem viſciditatem ſpirituaſcentiaeque & actiuitatis decrementum iſti inclinant: vbi particulae terreſtres, humidas inuoluentes, leuesque ſalinas intermixtas habentes, vel particulae acidae, nitro-tartareae, rigidae, coagulum & aliqualem quietem inducere valentes, ſuperabundant.

§. XI.

Ex motu inteſtino fieri tale quid videmus, vbi, vehe-

vehementiori agitatione productus calor ſerum blandum diſſipat, & ita fluxilitatem deſtruit.

§. XII.

Solidarum vero inprimis partium attentionem maiorem meretur conſideratio, quae genuinam circulationis & hinc virium deiectionis cauſam patefaciunt. Neque enim ſolum oſſa cernimus fieri indies duriora, ſed & ipſas demum arterias compactiorem vel aliquando oſſeam induere ſubſtantiam, imo membranis denſioribus factis tenuiſſimos canales ſubcutaneosque tubulos anguſtari vel plane claudi. Vtriusque origo neceſſaria eſt, ſi, quod fit in annoſioribus, fibrae & membranae, a vaſis ſubtiliſſimis nutrimentum capientes, ſenſim minimis poris ductibusque occluſis componant lamellas: his vero noua talia inducantur ſtrata, & obliquarum transuerſarumque fibrillarum vinculo arctius combinentur: ita enim quo plures fibrae & lamellae ſibi inuicem incumbunt, eo craſſior ſolidiorque compages reperitur.

§. XIII.

Licet igitur oſſa praeter aliquam motus difficultatem toti corpori communicatam maſſae ſanguineae progreſſui parum noceant: eo maius tamen ex arteriarum rigiditate ſequitur incommodum. Cum enim harum decenti conſtrictione vitales ſucci debeant propelli, vaſa autem haec mira duritie imbuta haud ſufficienter ſe conſtringere valeant,

leant, liquido certe apparet propulſum a corde ſanguinem multo minori impetu, quam requirebatur, partibus communicari; vnde cum is in tenuiſſima vaſcula minimosque canales penetrare haud poſſit, eadem nutritione & repletione deficienti concidunt, contactuque immediato parietes coaleſcunt, vnde membranarum tubulorumque ſoliditas & ſuccorum laudabilium aut excrementitiorum ſecretiones vel excretiones impeditae eueniunt.

§. XIV.

Horum autem omnium phaenomenorum ratio ab ipſis actionibus naturalibus deducenda eſt. Non enim tantum digeſtio & nutritio, licet optimo modo ſe habeant, ad augmentum & repletionem corpus humanum diſponunt: Sed inprimis etiam omnis generis ſecretiones pro ſubiectorum diuerſitate quandoque variantes vel apponendo partes homogeneas, vel peregrinas non ſufficienter ſeparando, fluida & ſolida noſtri corporis alterare poſſunt. Excrementitii autem ſucci cum propter pororum canaliumque anguſtiam, horumque ſoliditatem nequeant decenti ratione remoueri, in corpore accumulantur, bonis fluidis miſcentur, eademque corrumpunt.

§. XV.

Nemo quidem negabit circulationem magnam vim obtinere magnumque in ceteras actio-

nes influxum; cum hae ab ista, velut ab origine sua, profluant, nisi qui certissimae contradicere velit experientiae. Videmus enim pro eiusdem diuersitate varioque in partes influxu diuersa etiam ratione se habere totius corporis robur, digestionem ipsam cum secretionibus & excretionibus variare plurimum, imo sensuum quoque organa & animi inclinationes cum ingenii facultatibus disparem subire conditionem. Quare extra omne dubium positum est, circulum sanguinis lentum & debiliorem languidiores quoque producere omnes reliquas corporis viui & sani actiones, eidemque ita mutationem satis insignem inferre. Qua vero ratione id in singulis fiat partibus, ex earundem structura & vsu clarissime patescit.

§. XVI.

Antea memorata partium solidarum & fluidarum corporis humani constitutio, & ad circulum sanguinis lentiorem promouendum functionesque exinde competentes obeundas habitudo, dicitur temperamentum frigidum & siccum. Ipsam autem vitae periodum, quae eiusmodi crasin & hinc remissiorem circulationem obtinere solet, nominamus senectutem.

§. XVII.

Externa huius signa se sponte sua manifestant: tetricae enim exarant cutem rugae; color viuidus ple-

plerumque in pallidum, flauum aut liuescentem abit; capillatam partem niuea occupat canities; caput saepius inuoluntario motu huc illuc vacillat; omnia totius corporis membra tremori adsuescunt; ipsa denique sensuum organa difficilius debitum praestant officium; & quae forte plura cumulari possent phaenomena.

§. XVIII.

Diuidi solet in crudam, mediam & decrepitam, quae tantum gradu differunt. Realior vero diuisio est in praecocem & maturam. Praecox dicitur, vbi natura quadam velut anticipatione exitum affectat, dum temporis rationem festinatione ad senescendum praeuertit: cum matura potius sit, quae finem suum adepta est, quam etiam potissimum in praesenti tractatione respicimus.

§. XIX.

Ex hactenus dictis patet, omnes homines ordinaria naturae lege senectuti subiici. Cum enim corpus humanum materiale sit, adeoque putredini singulis momentis obnoxium, nisi salutaris ille obstaret massae sanguineae circuitus, qui tamen subinde nutrimentis conuenientibus conseruandus est: exinde merito ratione & experientia ducti concludimus, tum illud tanto magis alterari &, quemadmodum ceterae res materiales, mutari debere, quo diutius iste durat ad resolutionem conatus:

tum etiam manifeſtam inferre mutationem ſecretiones & excretiones continuas, humores plerumque benigniores maiori quantitate diſſipantes, quam quae ab aſſumtis denuo alimentis poſſit reſtitui, vel excrementitios, ob vias vel anguſtatas, vel clauſas, copioſe retinentes ceterisque fluidis miſcentes. Quales autem humores ſucceſſiue ita ingenerentur ad corruptionem nempe proniſſimi, id nos §. X. breuiter annotauimus. Solida tamen praecipue, cum naturaliter magis concreſcant & indurentur, idque neutiquam euitari poſſit per §. XII., neceſſitatem noſtrae aſſertionis vberius demonſtrant.

§. XX.

Videntur veritatem huius theſeos infirmare hiſtoricae autorum probatae fidei relationes, quas Caſpar a Reies in campis elyſiis jucundarum quaeſtionum, quaeſt. XXVI. collegit: vbi exempla reperiuntur hominum vel ipſam ſenectutis efficaciam veramque indolem haud ſentientium, vel, licet eiusdem iam agnouerint dominationem, ab ipſa tamen feliciſſime liberatorum. Non illis numeroſae faciem deformabant rugae; nec verenda canities verticem mentumque occupabat; nulla vacillatio, nullus tremor in capite ſingulisque artubus obſeruabatur; non denique curui atque inhabiles incedebant fallaci inſtrumento greſſus ſuos fulcientes: ſed vna cum habitu nitoreque iuuenili

virium quoque robur vel hactenus possessum retinuere, vel recuperarunt amissum.

§. XXI.

Operae itaque pretium erit in caussas admirandi huius euentus inquirere, pauloque curatius sciscitari, an & quomodo aliquibus tam iucunda iuuentutis cum senio obtingere potuerit commutatio?

§. XXII.

Recordamur itaque inprimis eorum qui crescentibus annis de aetatum gradibus securi declinationisque immemores virentis iuuentae limites haud egressi sunt. Fatendum vero hic statim in principio est, casum hunc vtique esse rarissimum: nihilominus tamen cum huc vsque videamus quosdam homines aetate prouectiores aliquandiu vel exigua vel plane nulla longi aeui signa referentes; non dubitandum est, quibusdam etiam diuturniorem eiusmodi accidere potuisse felicitatem. Cum autem senectus tum ab humorum discrasia, tum a solidorum rigiditate, generatim autem a circulo sanguinis debiliori dependeat; necesse est omnino, vt, quicquid temperiem & sufficientiam fluidorum, apertionem autem, flexilitatem & tonum solidorum, atque generatim sanguinis circulum decenter conseruat, ad virentium annorum continuationem insolitam disponat.

§. XXIII.

§. XXIII.

Iam ſecundo loco de iis dicendum eſt, qui non aetate modo ſed & ipſo habitu ſenes iam referebant, ſubito autem iuuenum adſumſiſſe viſi ſunt maturitatem. Rariora certe hic quoque cernuntur exempla: negari tamen haud poteſt, nobis quotidie ante oculos verſari aut relationibus aliorum innoteſcere, qui ſiue in hac, ſiue in alia parte, ſenectutem exuerunt. Quoties enim capilli iam deperditi ſenibus ipſis renati, & canities in nigredinem converſa? Quoties dentes denuo prodierunt? Quoties denique viſus diu iam debilior, repente iterum acutior factus eſt? Non ergo inconueniens fore ſperamus, ſi quod ſaepe per partes, quandoque etiam in toto homine accidere poſſe arbitremur.

§. XXIV.

Ne tamen plenariam hanc credamus renouationem, obſtat, tum difficilis ea aetate humorum in benigniores mutatio, tum ſolidarum partium durities & concretio ſolennis. Neque quicquam aliud quam poſſibilitatem talem admittendam cenſemus, quanquam ipſe etiam DEVS ſecundum effatum illud *renouabitur, vt aquila, iuuentus tua:* fidentibus charisque amicis tale beneficium impertiret. Tantum enim abeſt, vt eius ſapientia naturae ordinem inuertat datasque leges ſuſpendat; quin potius easdem conſeruet, praeſentibusque corporibus & organis, tanquam inſtrumentis vtatur ad determinatos effectus producendos.

§. XXV.

§. XXV.

Iis quidem, qui remediis in florentiſſimam aetatem reſtitui poſſe homines clamitant, acerbum nimis videbitur TRALLIANI, *L.XII.* de maraſmo, reſponſum: *Senium nulla medicina tolli poteſt.* Illud tamen quam maxime de eiusmodi panacaeis dici debet, quales inprimis PARACELSVS *L. IV. auror. med. c. 4.* protulit, quae arrogantibus encomiis latitantes produnt ineptias. Saniores enim medici libentiſſime huiusmodi medicaminum ignorationem fatentur: licet non omnino negent, quasdam dari plantarum, aquarum lapidumue virtutes quibus ſenium retardari, iuuentusque reduci quodammodo poſſit, quamuis incognitas: quoniam plurimarum rerum vires nobis ignotae & arcana copioſiſſima patulo naturae ſinu occultantur.

§. XXVI.

Atque harum rerum notitiam certiorem primos habuiſſe homines probabile eſt: cum enim magna illuſtrati fuerint ſapientia, commoda ſanitatis praeſidia & ſecretas medicinas retardandae & leniendæ ſenectuti accommodatas inuenire, liberisque ſuis talia contra ſenium experimenta commendare potuerunt: vnde primis temporibus maius vitae ſpatium plures emenſi ſunt.

§. XXVII.

§. XXVII.

Recentiori aeuo quae de illuſtribus fontium quorundam viribus, quorum aquae potu ſenii cum iuuenta fieri dicitur mutatio, quae itidem de herbarum innominatarum ſuccis, atque aliis caſu inuentis remediis, mirandisque horum omnium effectibus ab auctoribus memorantur, ea nos curioſis rerum naturalium indagatoribus vlterius exploranda relinquimus. Interim eo vsque fruſtranea medicaſtrorum & agyrtarum promiſſa hominum animis euellere conabimur, donec talium medicamentorum operationes, inſitaeque vires decenti diligentia fuerint patefactae. Adparet igitur ex huc vsque dictis neceſſitatem ſenectutis non eſſe mere hypotheticam, ſed vniuerſalem: quanquam enim, pauca certe, dentur exempla in contrarium, a potiori tamen fit denominatio.

Vid. Caſp. a Reies C. E. Quaeſt. XXVI. n. 7.

§. XXVIII.

Certiorem illi finem eligunt, qui ſenectutis coniunctorumque ei ſymptomatum moleſtiam accurata ſelectiorum diaeteticorum praeceptorum obſeruatione mitigare ſtudent. Extra omnem enim dubitationem poſitum eſt, diaetae, vti per omnem aetatem, ſic inprimis in prouectioribus annis maximam eſſe vtilitatem.

§. XXIX.

Generatim itaque ſenibus commendanda eſt mediocritas, cum eorum corpora rerum externa-

rum

rum iniuriis magis ſint opportuna, adeoque omne nimium eorum naturae maxime inimicum.

§. XXX.

Sedulo ſenes monendi ſunt, ne ſe aëri frigidiori exponant. Ille enim tam in pulmonibus, quam ipſam contingendo corporis ſuperficiem, calorem noſtri corporis imminuit. Refrigerationem illam ſequitur proxime retentio particularum ſalino-ſulphurearum & ſeroſarum, quae per transſpirationem inſenſibilem tum in pulmone tum in cute ſecerni debebant: eadem porro producit maſſae ſanguineae condenſationem & motum tardiorem, cohaeſionem partium quarumuis maiorem, fibrarum conſtrictionem, anguſtationem vaſorum praeſertim extremorum, ſtaſes ſanguinis in iisdem, hinc tumorem extremorum, ſanguinis & ſpirituum inaequalem in muſculos influxum, hinc tremorem, &c.

§. XXXI.

Senibus vitanda ſunt, quae difficilius a ventriculo ſubiguntur; & cum eorum alimenta per ſe in ſtomacho facillime aceſcant, praeſertim acida: ne humores iam lenti ad funeſtas ſtagnationes diſponantur. Vnde abſtinere debent a lacticiniorum & caſei, imo frequentiori carnium vſu: iſta enim acidum, hae vero humorum copiam & corruptionem ſenibus infenſiſſimam augent.

§. XXXII.

Senibus potius conuenit victus ſimplex & temperatus: cuius indolis ſunt vegetabilia coctio-

ne mollita, vt passulae, pruna, poma, legumina molliora, olera & pisces: ea praecipue, quae in coena adsumuntur, ita debent esse comparata, ne digestioni negotium faciant.

§. XXXIII.

Potus senum sit vinum; quod haud inconcinne lac senum nominatur; sed forte & generosum. A vinis vero vaporosis & sulphureis, acidis & tartareis, imo ab ipso spiritu vini simplici eos abstinere consultum est, nisi irreparabile fere sanitati damnum inferre malint.

§. XXXIV.

Motus lenis sub aere temperato institutus senili aetati maxime conducibilis est. Vnde maiori robore adhuc praesente deambulatio, equitatio, vectura & aliquando peregrinatio breuior: infirmioribus autem frictiones & gestatio suaderi possunt.

§. XXXV.

Somnus deuexae aetati maximum semper solatium adfert: sit itaque ille sufficiens, non vero nimius, qui ad morbos pituitosos & tartareos, flatus copiosos, & reliqua disponit.

§. XXXVI.

Vigiliae senibus semper nociuae sunt; dissipant spiritus & serum blandum, adeoque vires imminuunt.

§. XXXVII.

Curandum etiam sedulo, ne aluinarum faecum exclusio aut dimissio vrinae inordinatae fiant: omni-

omnique ſtudio ſalutaris illa per transſpirationem inſenſibilem ſeri ſalino-ſulphurei excretio promouenda eſt, quod fit per motum lenem, adſumtum vinum bonae notae, ac adhibita infuſa ex herbis aromaticis. Prioris autem generis excreta potius per clyſteres aut alia aptiora ſingulis caſibus medicamenta, quam per purgantia vel diuretica, in ordinem reducenda ſunt, cum praecipitata eiusmodi cura ſaepius inopino infelicem habuerit exitum.

§. XXXVIII.

Solet quandoque ob vitam ſedentariam victumque paullo liberaliorem, vel haemorrhoidum vel menſium ceſſationem, in vaſis quoque ſenum abundare ſanguis, qui quidem alias ſcorbutum, viſcerum infarctus, maraſmum, affectus ſoporoſos, ipſam denique apoplexiam induceret, niſi mature a medico prudenti per Venae ſectionem minuatur.

§. XXXIX.

Fugienda praeterea ſenibus grauiora animi pathemata, maioresque commotiones. Proſunt tamen ad valetudinem tuendam adfectus moderati, qualis eſt laetitia, non quidem ſubitanea, ſed durabilior, quae tamen, cum ſenes ad triſtitiam ordinario magis ſint propenſi, nimia in iis facile excitari nequit.

§. XL.

Cum merito conſuetudo dicatur altera natura: hinc nunquam ſenibus ab adſueto vitae genere ſine graui cauſſa recedendum eſt. Quisquis & diaetae ſalutaris & conſuetudinis limites tranſierit, is temeritatem ſuam conuenientibus luet poenis.

§. XLI.

Cum ratione & experientia conſtet, dari quasdam ſanitatis ſpecies, quae temperamentorum nomine veniunt, omnes quidem diuerſo licet modo conſeruationem hominis obtinentes: eas autem aetatum ſucceſſiua mutatio certiſſime experiatur: ſequitur omnino, ſenectutem ejusque temperiem aetatis ſano eſſe potius adſcribendam ſtatui: quam morboſis adfectionibus annumerandam. Qui enim cum Terentio Comico ſenectutem per ſe malam eſſe valetudinem affirmant; ii nimis latum eius vocis vſum commenti ſunt, videnturque potius iſtius aetatis a plerisque deliciis alienae ſignificare voluiſſe & inertiam & ad morbos mortemque ipſam procliuitatem.

§. XLII.

Copioſiſſimae de ſenectutis moleſtiis audiuntur querelae, ac ſi iniuſte nobiſcum tranſegiſſet natura, quod arboribus herbisque, nec non quibusdam animantibus annuam conceſſerit inſtaurationem, hominibus autem corpus tribuerit ſpontaneis decrementis obnoxium. Ii vero, ſi pauliſper de infelici mutationum mortisque ipſius cauſſa cogitauerint, haud vltra moroſis obiectionibus naturae leges accuſabunt. Mors enim cum ob primorum delicta parentum vnicuique incumbat, ejus vero via non niſi gradatim ineunda ſit; haud abs re forte adfirmabimus, ſenectutem formare quandam ad moriendum maturitatem.

§. XLIII.

§. XLIII.

Dum certis quibusdam aetatibus quidam etiam morbi magis ſolent eſſe familiares: noſtrum erit inquirere, quae aegritudines ſenilia corpora potiſſimum adoriantur, & ad quos affectus ſenectutis diſponat conſtitutio?

§. XLIV.

Generatim itaque cum ratione temperamenti ad intemperiem frigidam & ſiccam inclinet vergens aetas: primo loco nobis conſiderandus eſt hujus intemperiei morbus vniuerſalis, qui dicitur atrophia. Eſt autem illa impotentia ſufficienter reſtituendi partes per transſpirationem amiſſas & adponendi nouas: a cacochymica humorum conſtitutione vel obſtructionibus in nervis aut arteriis factis ortum trahens. Summus atrophiae gradus eſt maraſmus, qui a ſucco nutritio, vel ob ſanguinis ſalinas, ſeroſas, purulentas impuritates, vel ob febris praeſentiam, & hinc certiſſimam ſanguinis efferueſcentis colliquationem, nimis imminuto producitur. Vbi & pinguedo, & carnes minuuntur, omnesque corporis partes ſolidae ſimul macreſcunt, extreme conſummatus maraſmus acceſſit.

§. XLV.

Iam vero paulo ſpecialius videamus qui morbi ſupra memoratam craſin ſequantur. Si ſenes otio ſomnoque pleniori indulgeant & lautioribus ſatientur alimentis, ſcire licet cito adfuturam plethoram, ſed ob copiam ſuccorum maiorem, quam excernitur ordinarie, ſequentesque inde impuritates, plerumque ſpuriam.

 §. XLVI.

§. XLVI.

Vbi in ſenibus ob ſiccitatem ſerum blandius ſubtiliusue deficit, tum ſynouiae abſentia aut ſtagnatio producit dolores in articulis.

§. XLVII.

Solennis poſt plures annos maiorque fibrarum ſoliditas, minimorumque canalium tum lymphae nutritiae aut ſpirituoſae ſecretioni, tum humorum impuriorum excretionibus deſtinatorum, vel anguſtatio vel plenaria obſtructio ſuccos minus temperatos, ſicque graues adflictiones inducunt.

§. XLVIII.

Ex bronchiorum obſtructione, rigiditate & ſiccitate, vel grauiori pulmonum cum pleura coalitu ſpirandi naſcitur difficultas.

§. XLIX.

Ob meatus cutaneos anguſtiores & conſtipatos, deficientemque calorem transſpiratio difficilius ſuccedit: atque ita ſerum impurum pituitoſum acre generatur: vnde frequens contingit cum tuſſi deſtillatio.

§. L.

Si partes ſalinae auctiores ad poros cutis deferuntur, ibidemque ſtagnant; moleſtiſſimum pruritum, ſiccam ſcabiem, ſquamoſamque cutis ariditatem excitant.

§. LI.

Vbi demum ſerum ſalinis acrioribus tartareisque partibus abundans per vias vrinarias exire conatur ibique diutius ſubſiſtendo partes afficit ſenſibiliores: ſtrangurias, ceterasque vrinae difficultates, veſicae arroſiones, vrinas mucoſas ſubinde praeſentem veſicae calculum augentes ſenilia corpora ſuſtinent.

§. LII.

Partes alcalicae fiue fpirituofae deficientes, vel admixtae copiofius tartareae & acidae ferum coagulantes, menftruum ventriculi alterando, vna cum languidiori fpirituum influxu, digeftionem alimentorum impediunt; quae quidem & fordes excrementitiae vel ob caufas §. XLIV. memoratas, vel diutius in aluo ob quandam vifcerum atoniam retentae flatulentias, ructus, colicas, totius corporis languores & inquietudinem caufantur.

§. LIII.

Quodfi inaequalis & inuoluntarius fpirituum tam in oculi quam reliqui corporis mufculos, contingat influxus, ftatim rotatio obiectorum immobilium cum aliquali difficultate fefe in fitu erecto fuftinendi percipitur, quae dicitur vertigo. Motu autem fpirituum imminuto morbus attonitus, & reliqua frigida capitis vitia determinantur.

§. LIV.

Quoniam autem morborum omnium, quibus fenectus patet fere innumeris, recenfionem nimis prolixam fore cenfemus, hinc nobis eos tradidiffe fufficiet, qui propinquius ex aetatis iftius conftitutione deduci poffe videbantur, & ex quorum ortu reliquorum quoque plurimorum generationes facilius intelliguntur.

§. LV.

Recordamur tamen merito hic obferuationis & moniti practici V. C. Roberti Welfted, Angli, qui plurimos morbos, hanc aetatem adfligentes, optime arthritide fuperueniente fubleuari arbitratur, *Vid. Liber eius de aetate vergente.*

tur,

tur, medicosque in primis eo in tollendis eiusmodi morbis respicere iubet, vt quoduis in visceribus vel partibus nobilioribus haerens vitium in articulos reiiciant: hoc enim, tanquam grauiorum remedio, senes reliquorum immunes persistere malorum. Quam quidem sententiam ex toto nostram facere haud possumus. Licet enim libentissime concedamus contingere quandoque ab articulari morbo accedente morbi senilis solutionem: maxime tamen dubitamus, an rationalem medicum praescripta deceat curatio: cum nondum simus certi, tum vtrum arthritici, an vero ceterorum morborum dolores grauius adfligant: tum etiam an tuto & methodo bona talis institui possit senilium adfectuum cum arthritide commutatio.

§. LVI.

Id certum est, quod Lommius refert, senes quandoque minus iuuenibus ipsis aegrotant: verum, semel diuturnis correpti malis, fere opprimuntur. Cauendum itaque sedulo, ne longi morbi vergentem aetatem inuadant. Sed nos missis iis, quae practicam obseruationem requirunt, quaeque sigillatim circa cuiuslibet morbi curam prudentia medici moderabitur, breui tantum conspectu solitam senectutis originem, naturam deinde atque constitutionem, tum ex sanguinis circulo debilitato & rerum ad istum concurrentium indole, tum ex actionum omnium hinc exorta infirmitate sistere, quaue ratione senium eiusque molestia praecaueri possit diaeteticorum praeceptorum diligenti adhibitione, quique morbi maxime ex peculiari solidarum & fluidarum partium habitudine sequantur, explicare voluimus Quod quidem cum pro virium tenuitate effectum dederimus, dissertationi huic finem imponimus.

D. O. M. S. L. E. G.